

Státní zkouška v studijním programu **Historické vědy**, specializaci **Archivnictví (BHV-A)** se skládá z těchto částí:

I. Obhajoba bakalářské práce

II. Dějiny

III. Archivnictví a pomocné vědy historické

U státní závěrečné zkoušky si posluchač vylosuje **jednu otázku** z tematického okruhu **Dějiny** a **dvě otázky** z tematického okruhu **Archivnictví a pomocné vědy historické** - jednu otázku z pomocných věd historických a jednu otázku z archivnictví, celkem tedy odpovídá na tři otázky. Rozsah i obsah státní SZZ odpovídá obsahu vyučovaných předmětů.

II. U státní bakalářské zkoušky se požaduje se výklad problematiky zahrnující základní faktografii a zapojení těchto faktů do kauzálních, časoprostorových a dalších vztahů. Posluchač musí prokázat schopnost vnímat české dějiny v kontextu dějin světových, politické dějiny v kontextu dějin sociálních, hospodářských, kulturních atp. S ohledem na budoucí profesi se požaduje schopnost jednotlivé jevy vysvětlit, nikoli pouze mechanicky vyjmenovat. Tematický okruh dějiny navazuje na předměty Dějiny starověku, Dějiny středověku, Dějiny raného novověku, Dějiny 19. století, Dějiny 20. století.

Součástí některých ukázek jsou reprodukce známých uměleckých děl, obrazová dokumentace známých architektonických památek, mapy, literární ukázky aj. Studentovi mohou posloužit jako vodítko při přípravě odpovědi na otázku.

1. Dědictví antiky, „stěhování národů“ a formování raně středověkých států v Evropě.
2. Křesťanství: církev, papežství, Svatá říše římská, christianizace a křížové výpravy, východní křesťanství (Byzanc, Velká Morava, Kyjevská Rus)
3. Hospodářský a sociální vývoj Evropy ve středověku a raném novověku, středověké sociální krize, hereze a reformace.
4. Kultura a umění středověké a raně novověké Evropy.
5. Evropské státní celky a dynastie vrcholného a pozdního středověku.
6. Náboženské války a třicetiletá válka: důsledky pro Evropu.
7. Evropské státní celky a dynastie raného novověku; na cestě od stavovských k absolutním monarchiím, mezinárodní konflikty na pozadí formování moderních států a obchodních impérií, 1648–1789.
8. Cesty ke vzniku moderní společnosti: osvícenství, osvícenský absolutismus a francouzská revoluce.
9. Formování moderních národů, moderní nacionalismus a jeho vliv na společnost a politiku Evropy 19. století, politické myšlenkové směry 19. století a jejich vliv na proměny Evropy.
10. Formování občanské společnosti, revoluce v 19. století a modernizace společnosti (industrializace, demokratizace, byrokratizace, urbanizace).
11. Kultura a umění 19. a 20. století.
12. Evropa a zámořský svět: koloniální expanze, zámořské objevy, USA, britské koloniální impérium, dálný východ, Afrika.
13. První světová válka a její důsledky pro dějiny 20. století.

14. Vývoj evropských států mezi válkami, politické systémy a mezinárodní vztahy; ohrožení demokracie.
15. Druhá světová válka: evropský a globální kontext, holocaust, české země a Slovensko za druhé války.
16. Svět, Evropa a Československo po druhé světové válce; studená válka.
17. Ekonomický a sociální vývoj Evropy ve 20. století (dovršení vzniku konzumní společnosti, globalizace, Velká hospodářská krize, tržní vs. řízená ekonomika).
18. Konec dějin? Rozpad východního bloku, Evropa a svět po skončení studené války.

III.1 Jednotlivé okruhy propojují znalosti z oblasti PVH a dějin správy. Vycházejí zejména z předmětů povinného základu: Základy pomocných věd historických 1 a 2, Pomocné vědy historické 1 – 5, Dějiny správy 1 a 2, Církevní správa, Městská a patrimoniální správa a příslušných seminářů z uvedených disciplín.

Student obdrží ukázkou z konkrétní oblasti, kterou přečte, charakterizuje písmo, datuje, určí typ písemnosti a fázi jejího vyhotovení. Od rozboru obsahu se budou odvíjet otázky komise. Cílem je ověřit celkový přehled a schopnost studenta zacházet s pramenem jako artefaktem zasazeným do určitého kontextu. Ke každé otázce budou předloženy konkrétní ukázky pramenů (písemností, pečeti, mincí atd.)

1. Prameny z městského prostředí

- a. Ukázky: městské knihy a písemnosti, městské pečeti
- b. Otázky: městská diplomatika (typologie písemností + vývoj, kancelář), městská správa (představitelé města, městská práva), sfragistika a heraldika měst

2. Prameny z církevního prostředí

- a. Ukázky: písemnosti církevní provenience, církevní pečeti, církevní erby
- b. Otázky: církevní diplomatika (typologie písemností, papežská kancelář, další církevní kanceláře v českých zemích), církevní správa (vývoj, úřady a hodnostáři, základní milníky), církevní sfragistika a heraldika

3. Prameny z panovnického prostředí (vč. zeměpanských a státních úřadů)

- a. Ukázky: písemnosti panovnické, státní a zemskouřední provenience, panovnické pečeti, zemské a státní znaky
- b. Otázky: panovnická diplomatika (typologie písemností + vývoj, kancelář), správa (s důrazem na období zpracovávané v bakalářské práci studenta), panovnická, státní a zemskouřední sfragistika a heraldika (základní znaky, historický vývoj)

4. Prameny kodikologické a epigrafické povahy

- a. Ukázky: rukopisy a jejich části, epigrafické památky (epitafy, náhrobníky, umělecká díla aj.)
- b. Otázky: vývoj písma (časově dle ukázky), psací látky, složení rukopisu/tisku, typologie epigrafických památek, vztah kodikologie a epigrafiky k paleografii

5. Prameny numismatické a historickometrologické povahy

- a. Ukázky: materiál obsahující měrné jednotky a finanční údaje, ukázky mincí/bankovek
- b. Otázky: historický vývoj platidel v českých zemích, mince jako hlavní předmět zájmu numismatiky (popis – vnější a vnitřní znaky, výroba, vydavatelé, sbírky, nálezy, vztah k bankovkám), historický vývoj měř a vah v českých zemích, typologie historických měrných a váhových jednotek

Napříč všemi okruhy a otázkami se předpokládá základní znalost chronologických kategorií a jednotek a znalost převodu. Předpokládá se rovněž základní znalost terminologie a obsahu pojmů v jednotlivých PVH, jakož i přehled o badatelích, kteří se tématu věnovali, a o literatuře k tématu.

III.2 Každý absolvent specializace Archivnictví se musí orientovat v problematice péče o písemné prameny. Konkrétní rozprava se bude vázat na vylosovanou ukázkou (viz výše). Student musí prokázat svůj dobrý přehled v následujících oblastech:

1. Základní archivní pojmy a jejich vývoj - archiv, archiválie, archivní soubor, dokument
2. Vývoj archivnictví v českých zemích do roku 1954
3. Vývoj archivnictví v českých zemích po roce 1954 do současnosti (vývoj archivní sítě, legislativy)
4. Vývoj rakouského archivnictví od 18. století do současnosti (Haus - Hof - Staatsarchiv, Rakouský státní archiv ve Vídni, archivní rozluka)
5. Instituce a periodika spojené s archivnictvím (Mezinárodní archivní rada, mezinárodní periodika, pravidelné konference, standardizace, profesní organizace, ČAS, česká archivní periodika, VAR)
6. Provenienční a pertinenční princip, jejich užití při tvorbě archivních souborů, evidenci a zpřístupňování archiválií
7. Archivní pomůcky a archivní popis (typy, pořádací principy, pořádací software)

8. Spisová služba (vymezení, základní principy, legislativa)

9. Výběr archiválií (druhy, postupy)

10. Evidence archiválií (JAF, NAD, PEvA, evidenční jednotky, užití při zpřístupňování)